

Agder fylkeskommune
postmottak@agderfk.no
Saksnummer 24/16926

Vår dato: 30.09.2024
Deres dato: 13.06.2024
Vår referanse: AKS
Deres referanse: 24/16926

Høringssvar 4-åringtilbudsstruktur for videregående skoler i Agder – skoleåret 2025/2026-2027/2028

NHO viser til høringsdokument fra Agder fylkeskommune om 4-åringtilbudsstruktur for videregående skoler i Agder – skoleåret 2025/2026-2027/2028. Høringsdokumentet beskriver svært godt kompleksiteten og alle hensynene Agder fylkeskommune må følge i saken om tilbudsstrukturen for videregående skoler i Agder. Nedenfor følger NHO Agders innspill. Vi gir først noen generelle tilbakemeldinger til innholdet i hvert kapittel i høringen. Videre gir vi innspill til foreslått 4-åringtilbudsstruktur for utvalgte utdanningsprogrammer.

Tilbakemelding til kapittel 1: Innledning

NHO foreslår at arbeidsgruppen i enda større grad ivaretar arbeidslivets behov. Det er kun interne ressurser i Agder fylkeskommune som arbeider med høringsdokumentet. Vi mener at flere eksterne ressurser burde vært involvert i arbeidet med kunnskapsunderlaget i høringsbrevet. Aktuelle aktører kan være partene i arbeidslivet, bransjer og opplæringskontor.

Det er også vanskelig å forstå *hvorfor* arbeidsgruppa foreslår de endringene de gjør i 4-åringtilbudsstruktur for videregående skoler i Agder – skoleåret 2025/2026-2027/2028. NHO savner et kunnskapsunderlag i høringsdokumentet som begrunner endringene administrasjonen har foreslått i skoletilbudet.

NHO Agder er svært positive til at Agder fylkeskommune har sendt utredning av inntaksmodeller for videregående skoler i Agder på høring. Vårt høringssvar om tilbudsstruktur for videregående skoler i Agder må sees i sammenheng med høringssvar på inntaksmodeller for videregående skoler i Agder og dagens skolestruktur i Agder.

NHO opplever at det er for få forslåtte endringer i 4-åringtilbudsstruktur for videregående skoler i Agder – skoleåret 2025/2026-2027/2028 gitt alle prosessene, lov- og forskriftsendringer som gjelder. For å lykkes med å møte arbeidslivets behov for riktig og relevant kompetanse, må flere strukturelle endringer på plass.

NHO er positiv til at tilbudsstrukturen skal oppleves forutsigbar og støtter administrasjonens fem punkter for å møte de nye økonomiske rammene. Til punkt 3 ønsker NHO å utvide prinsippet om halve klasser fra at *halve klasser skal kun brukes der det er nødvendig for å tilby søkere skoleplass* til også å **brukes der det er begrenset med tilgang på læreplasser**.

Tilbakemelding til kapittel 2: Grunnlagsdata

Høringsdokumentet viser til at elevtallet vil øke neste år, men fra 2026 vil elevtallet sannsynligvis gå ned i hele regionen med unntak av stor-Kristiansand. Med andre ord blir kampen om læringer enda større i årene som kommer. Og for å lykkes med å få flest mulig unge til å fullføre videregående utdanning, anbefaler NHO skolene til å ha en enda tettere karriereveiledning i overgangen fra vg1 til vg2. Ett av suksesskriteriene for økt gjennomføring i videregående utdanning er å få spredd elever på flere, ulike vg2-fag i tråd med arbeidslivets råd for dimensjonering.

NHO synes det er bra at både ungdoms- og voksenklassene presenteres samlet i høringsdokument om tilbudsstrukturen i Agder. Det er svært viktig at vg2-fagene for voksne sees i sammenheng med fagtilbudene som gis i lærefagene som er omfattet av Voksne i videregående opplæring (VOV).

Voksne i videregående opplæring (VOV) er ressurskrevende, og NHO foreslår at forsterket bransjespråk blir en del av fagutdanningen, finansiert av tilskuddsmidler. NHO er også bekymret for at VOV kan fortrenge læreplasser til ungdom, spesielt innenfor lærefag i industrien og tekniske håndverksfag som rørlegger- og snekkerfaget.

Med den nye opplæringsloven, hvor voksenrett gjelder fra 19 år, er NHO også bekymret for at enkelte voksne, særlig de mellom 19 og 25 år, ikke får tilgang til nødvendig skolegang før læretiden. NHO anbefaler at det nedsettes en arbeidsgruppe mellom arbeidslivet, fylkeskommunen og NAV for å definere vg2-kompetanse som arbeidsmarkedsopplæring før oppstart i VOV.

NHO støtter administrasjonens beskrivelse av kompetansebehovet i arbeidslivet og **ønsker å understreke viktigheten av to foreslåtte tiltak:**

1. Vg2-programtilbud på skoler med flere vg2-fag i en klasse som samarbeider med lokalt næringsliv om utplassering og eventuelt bransjelære på skolen.
2. 1+3 må være tilgjengelig for flere lærefag og gjennomførbart i hele Agder.

NHO er enig i administrasjonens beskrivelse knyttet søkere til læreplass og antall elevplasser innenfor de nevnte utdanningsområdene. Samtidig forventer vi i NHO at administrasjonen i større grad lytter til NHOs og Yrkesopplæringsnemndas innspill i dimensjonering av elevplasser.

NHO er glade for at administrasjonen løfter utfordringsbildet med at en for høy andel elever velger påbygning til studiekompetanse i stedet for læretid innenfor noen utdanningsprogrammer. Her anbefaler vi et enda tettere samarbeid mellom bransjene og skolene slik at elvene får tilgang på relevante utplasseringsplasser gjennom både vg1 og vg2.

Tilbakemelding til kapittel 3: Kommentarer til vedlegg

NHO støtter administrasjonens vurdering om at det vil være krevende å vedta en tilbudsstruktur for fire år og la den ligge fast. Agder fylkeskommune har gjennom den siste fireårsperioden vært

svært god på å opprette nye skoletilbud i tråd med arbeidslivets behov og Yrkesopplæringsnemndas anbefalinger. NHO ønsker at denne fleksibiliteten i skoletilbudet opprettholdes i den neste fireårsperioden også. Eksempler på nye skoletilbud etter initiativ fra bransjene i den siste fireårsperioden, er vg2/3 «automasjon» i Flekkefjord og Grimstad, vg2 «kjemiprosess- og laboratoriefag» i Mandal og Arendal, vg2 «Kulde, varmepumpe, vent.tekn.» i Kristiansand, vg2 «elenergi og ekom» i Vennesla, vg2 «treteknikk» i Tvedestrand og vg2 «transport og logistikk» i Setesdal.

NHO mener også at det er viktig med en årlig politisk sak om justering av tilbudsstrukturen på vårparten etter at søkertallene til videregående opplæring er klare. Den politiske saken må gi Yrkesopplæringsnemnda reell mulighet til å foreslå justering av antall klasser for de ulike yrkesfagene. Tidligere år har vi eksempelvis sett at det er søkere tilsvarende to klasser vg2 «transport og logistikk», mens administrasjonen har beholdt foreslått dimensjonering en klasse vg2 «transport og logistikk» til tross for Yrkesopplæringsnemndas råd om å opprette flere elevplasser med læreplassgaranti etter fullført og bestått vg2. Det er også viktig med vårbehandling for å kunne ta ned antall klasser dersom etterspørselen etter arbeidskraft faller kraftig innenfor enkelte bransjer.

NHO støtter administrasjonens mål om å begrense halve klasser. Halve klasser fordyrer det videregående skoletilbudet. Samtidig er halve klasser nødvendige der det er begrenset med tilgang på læreplasser og/eller elever. Arbeidslivet ønsker å bidra til å finne løsninger for skoletilbud i fellesskap og NHO støtter særlig administrasjonens foreslåtte tiltak under kapittel 2. Grunnlagsdata: **Flere vg2-fag i en klasse som vg2-programtilbud i samarbeid med lokalt næringsliv.**

NHO støtter også administrasjonens tre forslag under punkt 3.2.1.2 Tiltak som må vurderes.

Tilbakemelding til Vedlegg: Tabeller med endringsforslag.

På de neste sidene skriver NHO kort om kompetansebehov, fordeling av behov og utdanningstilbud i fylket, rekruttering og vurdering forslag til høringen per utdanningsprogram.

Utdanningsprogrammene beskrives i denne rekkefølgen:

1. Bygg- og anleggsteknikk
2. Teknologi- og industrifag
3. Elektro og datateknologi
4. Restaurant- og matfag
5. Informasjonsteknologi og medieproduksjon
6. Frisør, blomster, interiør og eksponeringsdesign
7. Salg, service og reiseliv
8. Andre utdanningsprogrammer

Utdanningsprogrammet Bygg- og anleggsteknikk

Behov for kompetanse innen utdanningsprogrammet, framskrivninger og trender

Bygg og anlegg er en viktig næring i Agder, med både store entreprenører og mange små og mellomstore bedrifter. De opererer i byer, tettsteder og bygder, og tar på seg oppdrag både lokalt, i hyttemarkedet og utenfor regionen. Akkurat nå er det mye usikkerhet i Agder på grunn av forsinkelser i veiutbygging, færre planlagte offentlige byggeprosjekter og økende kostnader generelt. Dette påvirker etterspørselen i markedet og lønnsomheten til pågående og kommende prosjekter. Inntaket av lærlinger i 2024 er 20 prosent lavere hos entreprenørbransjen sammenliknet med 2022. Samtidig er det ledige lære plasser innen betongfaget. Fremover trenger byggenæringen minst like mange elevplasser og søkere til lære plass som finnes i Agder i dag. Det meldes også om at det vil komme en ny lærlingklausul med strengere krav til antall lærlinger i offentlige anbud, noe som også vil bidra til å øke etterspørselen etter lærlinger.

Fordeling av behov og tilbud innad fylket

Utdanningsprogrammet bygg- og anleggsteknikk tilbys på 12 offentlige videregående skoler i Agder og 2 privatskoler. Geografisk er bransjen godt dekket på vg1-faget, og det begynner også å bli et svært godt tilbud for vg2-fagene i regionen. Samtidig er utfordringen å sikre nok elever til å fylle opp alle elevplassene på de ulike vg2-fagene. Fagfornyelsen resulterte i et betydelig bredere vg2-tilbud, noe som gjør at rekrutteringen til de mindre håndverksfagene innenfor bygg- og anleggsbransjen har blitt mer krevende i Agder.

Høsten 2024 er det ledige lære plasser på vg3-nivå innen betongfaget (dette innebærer også lærlingordningen 1 + 3 i betongfaget), murerfaget, malerfaget, industrimaler, blikkenslager, taktekker, anleggsgartner og snekkerfaget.

Tilbudet for voksne

NHO støtter at voksenopplæringstilbudet i bygg- og anleggsteknikk i størst mulig grad bør løses gjennom Voksne i videregående opplæring (VOV) med tilbudene «betongfaget», «malerfaget», «rørleggerfaget» og «snekkerfaget». Voksne er særlig viktige for å fylle de lære plassene som de unge ikke er kvalifiserte og motiverte for. NHO er også opptatt av at det gis bedre og mer fleksibel språkopplæring for voksne under fagopplæring.

NHO understreker at det er svært viktig å se antall voksensøkere i sammenheng med antall ungdomssøkere til lære plass. Det er tendenser til overdimensjonering innenfor for eksempel «rørleggerfaget», som er populært både blant ungdom og voksne. For å løse inntaket til VOV oppfordrer NHO til et enda tettere samarbeid mellom skole, opplæringskontor og den enkelte lærebedrift.

Rekruttering

Det jobbes kontinuerlig med rekruttering til bygg- og anleggsbransjen gjennom blant annet nettsteder som [Vi bygger Norge](#), [blirorlegger.no](#), [blisnekker.no](#), [blianleggsgartner.no](#), [blikkenslager.no](#) og [blitaktekker.no](#). Gjennom året deltar bransjen lokalt på

rekrutteringsarrangement som Åpen skole, arrangerer bedriftsbesøk, bidrar i undervisning og lager rekrutteringsaktiviteter for ungdomsskoler som for eksempel Småhusprosjektet, hvor elevene selv får prøve seg på å bygge småhus. I Agder bidrar en rekke opplæringskontor i formidling av lærlinger til lærebedrifter.

Vurdering av forslaget til tilbudsstruktur i Bygg- og anleggsteknikk

- **NHO støtter ikke dagens skoletilbud i vg2-faget «Rørlegger» ved Sam Eyde vgs.** Behovet i arbeidslivet er tilsvarende 1,5 klasser per skoleår, altså 23 elevplasser.

Begrunnelse: Bransjen har lenge meldt om behov for en økning i antall elevplasser på vg2-«Rørlegger» øst i regionen. Fra høsten 2025 økte Agder fylkeskommune med en hel klasse, tilsvarende 30 elevplasser. Dette mener bransjen er for mye og NHO foreslår å redusere til 1,5 klasseressurs på vg2 «Rørlegger» ved Sam Eyde vgs.

- **NHO støtter ikke forslaget om økning til en hel klasse i vg2-faget «Klima, Energi og Miljø» ved Sam Eyde vgs.** Behovet i arbeidslivet er tilsvarende 0,5 klasse per skoleår, altså 8 elevplasser. NHO foreslår å se 0,5 klasse vg2 «Rørlegger» og 0,5 klasse vg2 «Klima, Energi og Miljø» som en vg2-klasse i tett samarbeid med lokalt næringsliv.

Begrunnelse: Det er behov for taktekkere og blikkenslagere i østre del av Agder. Samtidig er det viktig å ha et realistisk forhold til hvor mange elever som vil velge faget per år. Dersom det blir en halv klasse med motiverte ungdommer, er det riktig dimensjonering gitt arbeidslivets behov.

- **NHO støtter ikke antall elevplasser i vg2-faget «Tømrer» i Kristiansandsregionen.** I 2025 starter det opp totalt fem klasser (75 elevplasser) ved Søgne vgs, Tangen vgs og Vennesla vgs. Dette er etter vår vurdering for mange elevplasser. Derfor støtter heller ikke NHO forslaget om ytterligere økning en klasse vg2 «Tømrer» ved Søgne vgs i 2026/2027. NHO foreslår fire klasser, tilsvarende 60 elevplasser i vg2 «Tømrer» årlig i Kristiansandsregionen. Det bør økes tilsvarende elevplasser fordelt på vg2-fagene «Betong og mur», «Klima, energi og miljø», og «Overflateteknikk».

Begrunnelse: I Kristiansandsregionen er det allerede press på søkere til lære plass i vg3 tømrerfaget. Derfor må det økes på de andre vg2-fagene. Vi støtter administrasjonens økning i vg2-fagene «Betong og mur», «Klima, energi og miljø», og «Overflateteknikk». Samtidig vet vi fra årets inntak at det er krevende å fylle opp skoleplassene innenfor vg2-fagene. For å lykkes med dimensjoneringen må tilbudet på vg2 «Tømrer» reduseres.

- **NHO foreslår å redusere antall skoler som tilbyr vg2-faget «Tømrer» i Kristiansandsregionen fra tre skoler (Søgne vgs, Tangen vgs og Vennesla vgs) til to (Tangen vgs og Vennesla vgs)**

Begrunnelse: Kvalitet i fagopplæringen er viktig og derfor ønsker NHO å definere

fagmiljøer på utvalgte skoler i regionen. Dette gir et bredere studietilbud for elevene på vg2 som danner grunnlaget for hvilke vg3 lærefag ungdommen kan søke. Bedriftene er avhengig av at vg2-faget matcher deres etterspørsel etter kompetanse når de tar inn lærlinger. En samling vil også styrke fagmiljøet på skolene og sikrer kontinuitet i utdanningstilbudet.

- **NHO foreslår at vg2-faget «Anleggsgartner» flyttes fra Tvedestrand til Arendal.**

Begrunnelse: Det har over tid vært lav innsøking til Vg2-faget «Anleggsgartner» ved Tvedestrand vgs. For å øke rekrutteringen har bransjen gjort flere tiltak, blant annet har de innført læreplassgaranti. NHO og bransjen mener at det må gjøres strukturelle grep som å flytte skoletilbudet for å øke rekrutteringen til faget. For at flyttingen av skoletilbudet skal lykkes, er det avgjørende at tilbudet flyttes til skoler med større elevgrunnlag fra Vg1. Et annet viktig argument for å flytte skoletilbudet er nærhet til lærebedriftene. Flertallet av lærebedriftene befinner seg geografisk i Arendalsregionen.

Utdanningsprogrammet Teknologi- og industrifag

Behov for kompetanse innen utdanningsprogrammet, framskrivninger og trender

Industrien har lange tradisjoner i Agder. Vestre del av Agder har lenge vært en av Norges ledende eksportregioner. Lærebedriftene innenfor utdanningsprogrammet Teknologi- og industrifag omfatter alt fra små, familieeide bedrifter til store industribedrifter som i stor grad har utenlandsk eierskap. Industribedrifter og verksteder er spredt over byer, tettsteder og bygder i hele Agder.

Utdanningsprogrammet forbereder ungdom til ulike yrker og bransjer, inkludert prosessindustri, mekanisk industri, veitransport, bilbransjen og maritim sektor. Felles for disse bransjene er at de beveger seg mot elektrifisering, digitalisering og automatisering fordi vi beveger oss mot å bli et lavutslippssamfunn. Industrien kan påvirkes av internasjonale økonomiske svingninger, men behovet for fagfolk er der. Arbeidsstokken i industrien har relativt høy gjennomsnittsalder og industrien står foran et generasjonsskifte. Disse bedriftene trenger å rekruttere nye fagarbeidere med digital kompetanse.

I tillegg til eksisterende industri, står Sørlandet foran helt unike muligheter: Batterifabrikk, havvind, hydrogen og biodrivstoff er bare noen av de grønne vekstdriverne vår landsdel skal utvikle. Antall elevplasser innenfor programområdet bør økes i takt med økende etterspørsel og ansettelser i bedriftene. Det er også viktig å oppmuntre flere ungdommer til å velge Teknologi- og industrifag for å sikre fremtidig kompetanse i disse sektorene.

Fordeling av behov og tilbud innad fylket

Utdanningsprogrammet Teknologi- og industrifag tilbys på 11 offentlige videregående skoler i Agder og én privatskole. Geografisk er bransjen godt dekket på vg1-faget. Fra det største vg2-faget, vg2 «Industrieteknologi», finnes det hele 27 ulike lærefag. Det er mange bransjer som

rekrutterer fagarbeidere fra Teknologi- og industrifag og kampen om arbeidskraften er stor. Spesielt i de ytre delene av Agder i øst og vest er det utfordrende å finne tilstrekkelig med lærlinger for industribedriftene.

Denne høsten er det ledige læreplasser innen vg3 lærefagene industrimekaniker, produksjonsteknikker, CNC-maskineringsfaget, platearbeiderfaget, sveisefaget, laboratoriefag, logistikkfag, yrkessjåførfaget og bilfagene.

Tilbudet for voksne

NHO mener at Voksne i videregående opplæring (VOV) med vg3-lærefagene «logistikk», «gjenvinning», og «produksjonsteknikk» er etterspurt kompetanse blant lærebedrifter i Agder og ønsker at Karriere Agder jobber aktivt for å formidle kandidater til lærefagene.

NHO støtter administrasjonens forslag om å tilby vg1 «Teknologi- og industrifag» og vg2 «industriteknologi» til voksne i Mandal, Kristiansand og Arendal. Etter vg2 kan kandidatene søke seg til mange, ulike lærefag som er etterspurt i industrien i hele Agder.

NHO mener samtidig at voksentilbudet på vg1 må sees i sammenheng med andre vg2-fag som har stort behov for lærlinger. NHO understreker viktigheten av at voksenklassen vg1 «teknologi- og industrifag» i Kristiansand aktivt rekrutterer søkere til vg2 «transport og logistikk» ved Vennesla vgs. Her kan antall elevplasser utvides fra en halv til en hel klasse. Det er et stort busselskap, Boreal, som har base i Kristiansand. De har høy etterspørsel etter nye sjåfører.

NHO anbefaler at skoletilbudet innen vg2 «kjemiprosess- og laboratoriefag» for voksne sees i sammenheng med ungdomstilbudet. Det er ikke blitt godkjent nye lærebedrifter det siste året og industrien melder om at de får tak i tilstrekkelig med søkere til læreplass. Dagens skoletilbud med det totale antallet elever dekker i stor grad etterspørselen etter lærlinger. Det er noen ledige læreplasser innen laboratoriefag, men det bør løses gjennom karriereveiledning og utplassering innenfor dagens antall av skoleplasser. For å kunne støtte forslaget om egen klasse for voksne, anbefaler NHO å vente til det eventuelt blir flere, nye godkjente lærebedrifter i fagene.

NHO er positive til planen om å tilby vg2 «kjemiprosess- og laboratoriefag» til en halv voksenklasse ved Sam Eyde vgs i Arendal, men vi kan foreløpig ikke støtte planlagt oppstart fra 2026. Flertallet av ungdom ved Sam Eyde vgs som søker læreplass, må foreløpig søke læreplass utenfor Arendalsregionen. Vi vet at det kan bli godkjent en ny, større lærebedrift i Arendal i 2025, men vi mener likevel at det er for tidlig å skalere opp volumet av elevplasser innen vg2 «kjemiprosess- og laboratoriefag».

Rekruttering

Innenfor utdanningsprogrammet Teknologi- og industri finnes det mange rekrutteringstiltak som drives av bransjen. Noen eksempler er velgteknologi.no, [Følg drømmen, ikke strømmen](http://Følg%20drømmen%2C%20ikke%20strømmen) (transport- og logistikkfag), bilfag.no (roadshow) og [maritim opplæring](http://maritim%20opplæring). Gjennom året deltar bransjen lokalt på rekrutteringsarrangement som Åpen skole, arrangerer bedriftsbesøk, bidrar i

undervisning og lager rekrutteringsaktiviteter for ungdomsskoler som for eksempel [NEW Faces](#) i regi av GCE Node og Eyde-bedriftene og [Jenter og Teknologi](#) i regi av NHO Agder. Det er en rekke opplæringskontor i de ulike bransjene som bidrar i formidling av lærlinger til lærebedrifter.

Vurdering av forslaget til tilbudsstruktur i Teknologi- og industrifag

1. **NHO foreslår å øke fra en halv til en hel klasse med 15 elevplasser for voksne ved vg2 «transport og logistikk» ved Vennesla vgs.**

Begrunnelse: Det er særlig høy etterspørsel etter lærlinger innen yrkessjåførfaget i Kristiansandsregionen.

2. **NHO foreslår å øke antallet elevplasser i bilfaget vg2 «kjøretøy» ved Sam Eyde vgs fra dagens 30 elever (2 klasser) til 38 elever (2,5 klasser).**

Begrunnelse: Bilbransjen i østre del av Agder har ledige læreplasser innenfor bilfagene og kan få enda flere ungdommer ut i arbeidslivet gjennom å øke kapasiteten på etterspurt utdanningsløp.

3. **NHO foreslår å etablere et utdanningstilbud innen vg2 «transport og logistikk» i Lister-regionen.** NHO anbefaler at utdanningsmodellen som er brukt i Setesdal, hvor man samarbeider med lokale bedrifter om utdanningslokaler, også benyttes i Lister-regionen. Bransjen er klar for oppstart allerede høsten 2025. Det betyr at det er ønskelig å gjøre tilbudet søkbart fra skoleåret 2025/2026.

Begrunnelse: Det er behov for utdanningstilbud i transport og logistikk vest i fylket tilsvarende minimum en halv klasse årlig. Transportøkonomisk Institutt anslår at godstransporten vil øke med 40–50 % frem mot 2050. Bransjen melder at det finnes tilstrekkelig med ledige læreplasser både i Lister-regionen og rett på andre siden av fylkesgrensen i Rogaland.

4. **NHO er positive til planen om å tilby vg2 «kjemiprosess- og laboratoriefag» til en halv voksenklasse ved Sam Eyde vgs i Arendal, men vi kan foreløpig ikke støtte planlagt oppstart fra 2026.** Flertallet av ungdom ved Sam Eyde vgs som søker læreplass, må foreløpig søke læreplass utenfor Arendalsregionen. Vi vet at det kan bli godkjent en ny, større lærebedrift i Arendal i 2025, men vi mener likevel at det er for tidlig å skalere opp volumet av elevplasser innen vg2 «kjemiprosess- og laboratoriefag».

Utdanningsprogrammet Elektro og datateknologi

Behov for kompetanse, framskrivninger og trender

Elektrobransjen i Agder består av både store entreprenører og mange, mindre bedrifter.

Bedriftene er spredt over ulike steder, både i byer og tettsteder. Fylket har et sterkt kompetansemiljø innen elektro som betjener store industribedrifter og den maritime næringen. Elektrobransjen i Agder opplever et voksende marked preget av elektrifisering,

energieffektivisering, digitalisering, og økt kraftproduksjon fra sol og vind. Samtidig påvirker krig i Europa, energikrise og økende rentenivå elektrobransjen negativt, spesielt gjennom lavere aktivitet i bygg- og anleggsbransjen. Redusert Enova-støtte og høyere renter har også påvirket investeringene i solenergi negativt. Fremover er det likevel optimisme knyttet til regionens spennende industriprosjekter som etterspør elektrobransjens kompetanse.

Fordeling av behov og tilbud innad fylket

Utdanningsprogrammet elektro og datateknologi tilbys ved ni offentlige videregående skoler i Agder. Geografisk er bransjen godt dekket på vg1-faget. På vg2-nivå har det blitt et stadig bredere utdanningstilbud i tråd med bransjens anbefalinger. Dette er svært positivt. NHO og elektrobransjen opplever at dagens utdanningstilbud er godt dimensjonert både med hensyn på antall elevplasser totalt og antall elevplasser per vg2-fag. Fremover vil det viktigste arbeidet være rekruttering for å opprettholde tilbudet, særlig på vg2-nivå.

Bransjen er bekymret for rekrutteringen til vg2 «datateknologi og elektronikk», her har søkertallet gått drastisk ned. NHO understreker at fagretningen er viktig for å dekke behovet for fagarbeidere med elektronikk-kompetanse i regionen.

Tross usikre tider og flere søkere til læreplass, er det svært positivt å merke seg at de fleste som søker læreplass i 2024 får muligheten til å inngå en lærekontrakt med en bedrift.

Tilbudet for voksne

NHO støtter ikke opprettelse av en halv voksenklasse på vg1 «Elektro og datateknologi». Begrunnelse: Behovet for denne klassen er ikke forankret verken med partene i arbeidslivet eller bransjens opplæringskontor. For å være kvalifisert som søker til læreplass i elektrofagene må kandidatene være faglig kvalifiserte og ha gode norskkunnskaper.

Rekruttering

Elektro- og datateknologi er et utdanningsprogram som tiltrekker seg mange, motiverte søkere. Bransjens opplæringskontor i Agder arbeider aktivt med rekruttering. Gjennom året er elektrobransjen synlige på rekrutteringsarrangement som Åpen skole, bidrar i undervisning og besøker ungdomsskoler. Elektrobransjen satser spesielt på å øke andelen kvinner som velger elektrofag. I den forbindelse er rekrutteringsarrangementet [Jenter og Teknologi](#) i regi av NHO Agder et viktig virkemiddel.

Vurdering av forslaget til tilbudsstruktur i Elektro og datateknologi

- **NHO foreslår at utdanningstilbudet Datateknologi og elektronikk, SK 3 år ikke lengre skal være søkbart**, i tråd med administrasjonens mål om å redusere antall klasser yrkesfag med studieforberedende.
- **NHO støtter ikke opprettelse av en halv voksenklasse på vg1 «Elektro og datateknologi».** Begrunnelse: Behovet for denne klassen er ikke forankret verken med partene i arbeidslivet eller bransjens opplæringskontor. For å være kvalifisert som søker til

læreplass i elektrofagene må kandidatene være faglig kvalifiserte og ha gode norskkunnskaper.

Utdanningsprogrammet Restaurant og matfag

Behov for kompetanse, framskrivninger og trender

Agder er et populært turistmål, og reiselivsnæringen er en betydelig økonomisk sektor i hele området. Besøkende bor på hoteller, hytter og campingplasser, samtidig som vi har en voksende opplevelsessektor som satser på gode mat- og kulturopplevelser. Etterspørselen etter lærlinger, fagarbeidere og fagskoleutdannede har vært betydelig i lang tid. Tidligere var det behov for å importere arbeidskraft til næringen, men denne trenden har avtatt, og det er nå lokale krefter som dekker behovet. Før pandemien opplevde reiselivsnæringen en av de høyeste sysselsettingsvekstene i landet, og det er forventninger om at behovet for fagpersoner med kompetanse innen lokale og internasjonale mat- og drikkevarer, samt tradisjoner knyttet til disse, vil fortsette å være viktige.

Fordeling av behov og tilbud innad fylket

Utdanningsprogrammet «Restaurant- og matfag» tilbys ved fire offentlige videregående skoler i Agder. Bransjen mener det er viktig å opprettholde skoletilbudene i Flekkefjord vgs avd. Kvinesdal, Mandal vgs, Tangen vgs og Sam Eyde vgs. Det er en forutsetning at disse skolene gjør seg attraktive slik at de får flere søkere. En stor utfordring ved programområdet, som også belyses i høringsdokumentet, er at frafallsprosenten blant elevene er relativ høy (19 %).

Fagfornyelsen har splittet opp flere av vg2-fagtilbudene innenfor «Restaurant- og matfag» og vi har over tid sett at elevtallet i enkelte vg2-fag ikke er tilstrekkelig for å opprette hele klasser. For eksempel øker etterspørselen etter lærlinger i vg3-fagene «konditor» og «baker» på Agder, men det er utfordrende å få fylt opp hele klasser (15 elever) per vg2-fag per skole hvert år.

Bransjen jobber aktivt for at servitørfaget skal få større oppmerksomhet på vg2 «kokk- og servitørfag». NHOs medlemsbedrifter melder om at de strever med å rekruttere lærlinger til servitørfaget.

Fra skoleåret 2024/2025 tilbys vg2 «matproduksjon», helt i tråd med behovet for lærlinger i næringsmiddelindustrien i regionen. Fremover vil det være svært viktig at det finnes nok motiverte kandidater for å opprettholde vg2-tilbudet.

Det er en kamp blant lærebedriftene for å beholde lærlingene i regionen og noen av ungdommene søker også læreplasser i Oslo- eller Stavanger-regionen, samt i fergetrafikken. Reiselivsnæringen i Agder har ledige læreplasser innen kokk, servitør, baker, konditor og industriell matproduksjon.

Tilbudet for voksne

NHO støtter at hovedmodellen for opplæring kokk og ernæringskokk for voksne skal være Voksne i videregående opplæring (VOV). I forsøksperioden med modulstrukturert fag- og yrkesopplæring (MFY) hadde bransjen svært god erfaring med voksenlærlinger gjennom at de voksne hadde full opplæring i bedrift.

NHO støtter planlagt voksentilbud ved Sam Eyde vgs i Arendal. Det er særlig viktig å rekruttere motiverte voksne til vg2 «baker og konditor» fordi det er høy etterspørsel etter kompetansen i arbeidslivet.

Rekruttering

Bransjen har over tid jobbet godt med rekruttering, noe vi ser i stadig høyere søkertall til utdanningsprogrammet. Det fylkeskommunale prosjektet «Smaken av Agder» er også et godt supplement til den rekrutteringen som allerede gjøres av bransjen og skolene. I prosjektet «Smaken av Agder» satses det blant annet på faglige samlinger med både lærlinger og skoleelever for å hindre frafall i utdanningsløpet.

Det er blitt gjennomført nye rekrutteringsaktiviteter det siste året som for eksempel valgfag Restaurant- og matfag for ungdomsskoleelever i Kristiansand og Tour de Servitør, en rekrutteringsaktivitet i regi av restaurantbransjen i Kristiansand, bransjens opplæringskontor og Tangen vgs. Det jobbes nå aktivt inn mot særlig Tangen vgs for å sikre rekruttering til lærefaget vg3 «Servitørfaget» ved at restaurantbransjen og skolen samarbeider for å vise frem mangfoldet i faget.

Vurdering av forslaget til tilbudsstruktur i Restaurant og matfag

- NHO foreslår at det dimensjoneres for fire (4) vg1-klasser Restaurant- og Matfag ved Tangen vgs i Kristiansand. Bransjen er positive til at det blir flere elevplasser i regionen, samtidig er det viktig at dette er et skoletilbud med motiverte søkere som ønsker å arbeide innen mat- og reiselivsbransjen.
- NHO støtter administrasjonens forslag om hele klasser vg2 «baker og konditor», men understreker også viktigheten av å opprettholde utdanningstilbudet med halve klasser dersom det ikke er tilstrekkelig med motiverte søkere til hele klasser.

Utdanningsprogrammet Informasjonsteknologi og medieproduksjon

Behov for kompetanse, framskrivninger og trender

Utdanningsprogrammet er det nyeste i tilbudsstrukturen og hadde oppstart i 2020. IT-bransjen har i liten grad fagopplæringstradisjon, mens det offentlige, som også trenger IT-kompetanse, har

tradisjon for å ansette lærlinger i IT-driftsfaget.

Informasjonsteknologi er en vekstnæring for både teknologi og tjenesteyting. En av to NHO-bedrifter oppgir at de mangler IT-kompetanse, og etterspørselen etter IT-utviklere er særlig stor og økende. Bedriftene etterspør særlig IT-utviklere med høyere akademisk utdanning og det er foreløpig relativt få godkjente lærebedrifter i Agder innenfor IT-utviklerfaget. Her må det gjøres en større og grundigere jobb for å gjøre utdanningsprogrammet IT og medieproduksjon kjent for næringslivet i Agder. NHO mener at det i tillegg til IT-sektoren finnes et potensial for IT-læreplasser i industribedrifter.

Medieproduksjon er et område med liten eller ingen tradisjon for å ansette lærlinger, og det finnes svært få bedrifter som er godkjent lærebedrifter innen fagene «innholdsproduksjonsfaget», «mediedesignfaget» og «medieteknikkfaget». Her i Agder er det bedrifter innen medieproduksjon- og design, samt spill- web- og app-utviklere, som kan ha behov for lærlinger. Behovet er samtidig lite, og utdanningstilbudet bør fortsatt begrenses.

Fordeling av behov og tilbud innad fylket

Utdanningsprogrammet Informasjonsteknologi og medieproduksjon finnes ved tre videregående skoler i Agder. Geografisk er bransjen godt dekket, men det er antallet elever totalt som er utfordrende.

NHO mener at utdanningsprogrammet har for mange elevplasser sammenliknet med behovet for læreplasser. I høringsdokumentet er også utdanningsprogrammet nevnt som ett av utdanningsprogrammene med lav formidlingsprosent sammenliknet med andre utdanningsprogrammer. NHOs medlemsbedrifter melder høsten 2024 at de har fått ansatt det antallet lærlinger de har behov for.

Tilbudet for voksne

Utdanningsprogrammet bør foreløpig ikke tilbys til voksne på grunn av den store pågangen etter læreplass for ungdom.

Rekruttering

Sam Eyde VGS, Tangen VGS og IKT-klyngen Digin har et felles rekrutteringsprosjekt med mål om å styrke samarbeidet mellom IT-miljøet og videregående skoler i regionen. Hovedmålet er å fremheve positive erfaringer fra aktører som allerede har hatt lærlinger, for å bidra til flere læreplasser. Det arbeides også med å gjøre praksisplasser mer attraktive for bedrifter.

NHO er positive til rekrutteringsprosjektet, men vi mener samtidig at utdanningsprogrammet per nå har for mange elevplasser sammenliknet med etterspørselen etter lærlinger.

Vurdering av forslaget til tilbudsstruktur i Informasjonsteknologi og medieproduksjon

- NHO anbefaler å videreføre klassestrukturen for skoleåret 2025/2026 som planlagt dimensjonering av klassestruktur i de neste tre skoleårene på de tre videregående skolene i Agder.
- Utdanningsprogrammet bør foreløpig ikke tilbys til voksne på grunn av den store pågangen etter læreplass for ungdom.

Utdanningsprogrammet Frisør, blomster, interiør og eksponeringsdesign

Behov for kompetanse, framskrivninger og trender

Utdanningsprogrammet Frisør, blomster, interiør og eksponeringsdesign har inntil nylig hovedsakelig utdannet elever til vg3 «frisørfaget». Selv om det finnes frisørkjeder i byene, består bransjen ellers av små bedrifter, hvor det er stadig flere som går bort fra den tradisjonelle arbeidsgivermodellen. En økende trend blant frisørene er å benytte seg av stolutleie som en alternativ organisasjonsform.

Frisørbransjen står i en rekrutteringskrise og bedriftene melder om at det er vanskelig å få tak i kvalifisert arbeidskraft. Hele 85 % av frisørbedriftene beskriver at det er vanskelig å finne kvalifisert arbeidskraft, og 54 % oppgir at det er vanskelig å få tak i lærlinger. Det er særlig rekruttering til bransjen gjennom fagopplæringssystemet som har blitt svekket fra 2015 til 2022. Statistikken viser at antall avlagte svenneprøver i frisørfaget i denne perioden har gått ned fra 530 i 2014–2015 til 337 i 2022–2023.

Gjennom de siste par årene har det blitt flere elever på vg2-fagene «blomsterdekoratør» og «interiør og eksponeringsdesign» som kvalifiserer til vg3-fagene «blomsterdekoratørfaget» og «profileringsdesignfaget». Begge disse lærefagene har begrenset med læreplasser i vår region, men det jobbes aktivt på skolen og i bransjen med å få opp en mer systematisk satsing for læreplasser innen «blomsterdekoratørfaget». I tillegg til de nevnte lærefagene finnes det skolefag innenfor vg3. Disse fagene, interiør og eksponeringsdesign, er altså ikke lærefag.

Kreative næringer, som design- og merkevarebedrifter, er følsomme for økonomiske svingninger og må kunne tilpasse seg raskt. Derfor samles mange av disse bedriftene i klynger og nettverk for å styrke utviklingen sammen. Felles for alle lærebedriftene innenfor utdanningsprogrammet «Frisør, blomster, interiør og eksponeringsdesign» er at de foretrekker lærlinger som er virkelig interessert i å forfølge karrierer innen disse estetiske og kreative håndverksyrkene.

Fordeling av behov og tilbud innad fylket

Utdanningsprogrammet «Frisør, blomster, interiør og eksponeringsdesign» tilbys ved fire videregående skoler i Agder. Geografisk er bransjen godt dekket, men utfordringen er knyttet til frafall av elever underveis i utdanningsløpet og at en for liten andel elever søker læreplass i bedrift etter vg2.

Voksenopplæring

NHO er positive til at det er opprettet en voksenklasse vg1 «Frisør, blomster, interiør og eksponeringsdesign» ved Sam Eyde vgs. Det er særlig innen vg3 «frisørfaget» at det store potensialet for ledige læreplasser finnes.

NHO er blitt kjent med at faglig råd har godkjent vg3 «blomsterdekoratørfaget» som lærefag for Voksne i videregående opplæring (VOV). Antallet læreplasser i regionen er ikke mange, men det er en god modell for voksne som ønsker å utdanne seg til blomsterdekoratør.

Rekruttering

Det har over tid vært utfordringer med å fylle ledige læreplasser i frisørfaget og bransjen har jobbet systematisk for økt rekruttering for å fylle de tilgjengelige skoleplassene med motivert ungdom som ønsker en karriere i bransjen.

NHO er svært glade for veksten i antall søkere til utdanningen. Det er særlig bransjesamarbeidet ved Tangen vgs og deres opplæringssenter Studio E2 som har vært en stor suksess. Studio E2 gir elevene muligheten til å praktisere yrket de utdanner seg til i en rekke bransjer, inkludert blomsterforretning, frisørsalong, interiør og design og kafédrift. Dette gir elevene verdifull erfaring og hjelper dem med å fullføre utdanningen sin.

Frisørbransjen melder tilbake at elevene som nå kommer ut i lære har en fordel gjennom at de har fått mer praktisk erfaring før de går ut i arbeidslivet. Vi i NHO håper at utdanningstilbudet Studio E2 er en inspirasjon for de andre videregående skolene i regionen. Det er ingen tvil om at en mest mulig praktisk skolehverdag vil forberede og motivere en større andel av elevene til å søke læreplass i bedrift.

Vurdering av forslaget til tilbudsstruktur i Frisør, blomster, interiør og eksponeringsdesign

- NHO støtter forslaget om foreslått antall elevplasser til utdanningsprogrammet «Frisør, blomster, interiør og eksponeringsdesign» fordi det er ledige læreplasser særlig innen «frisørfaget» i hele regionen. Bransjen er positive til at det blir flere elevplasser i regionen, samtidig er det viktig at dette er et skoletilbud med motiverte søkere med interesse for å forfølge karrierer innen disse estetiske og kreative håndverksyrkene.

Utdanningsprogrammet Salg, service og reiseliv

Behov for kompetanse, framskrivinger og trender

Sysselsettingen innen varehandel, har økt moderat de siste årene. Tjenestesektoren vokser også, spesielt i bransjer som handel/netthandel, hjemlevering og sikkerhet, som er arbeidskrevende. Innen reiselivstjenester ser vi en trend der folk går fra tradisjonelle "ferier" til opplevelser, aktiviteter og kulturopplevelser, noe som krever transport, formidlingstjenester, i tillegg til destinasjonsselskaper og overnattingssteder.

Det er et betydelig potensial for å få flere nye lærebedrifter. Utdanningsprogrammet Salg, service og reiseliv mangler den sterke fagopplæringskulturen som kjennetegner eldre yrkesfag. Dette fører til at mange elever velger å fortsette på skole. De velger gjerne vg3 påbygg, for å få generell studiekompetanse. Dette gjør at eksisterende lærebedrifter ikke får tilstrekkelig med søkere.

Fordeling av behov og tilbud innad fylket

Utdanningsprogramområdet Salg, service og reiseliv tilbys ved åtte offentlige videregående skoler i Agder og én privatskole. Geografisk er bransjen relativt godt dekket på vg1-faget, men vi i NHO ønsker å se på endringer i lokalisering av utdanningsprogrammet for å øke rekrutteringen til programområdet.

Både innen handels-, service og tjenesteytende næringer i regionen, har det vært svært utfordrende, til dels umulig, å få søkere til ledige læreplasser. I høringsdokumentet understreker også administrasjonen at det er ønskelig med flere søkere til lærefaget salgsfaget, som bygger på vg2 «Salg og reiseliv».

Voksenopplæring

NHO anbefaler å fjerne utdanningstilbudet vg1 Salg, service og reiseliv for voksne fordi salgsfaget tilbys som Voksne i videregående opplæring (VOV). NHO mener samtidig at det må bevilges midler til språkopplæring ved siden av opplæring i bedrift. Språkbarrierer har vært, og er, den største utfordringen knyttet voksne under utdanning i salgsfaget. For å lykkes med gjennomføring blant de voksne, må det tilbys en annen språkopplæring enn hva som er tilfellet i dag. Bedriftene er avhengige av et minimumsnivå i norsk muntlig og skriftlig før de kan tegne lærekontrakt.

Rekruttering

Dagens opplærings- og utdanningstilbud innen handelsnæringen er fragmentert, og mange unge har ikke oversikt over karrieremulighetene som finnes innen bransjen. NHO mener at en satsning for å samle og bygge opp et bredt opplærings- og utdanningstilbud innen handel, vil være sentralt for å sette retail som karrierevei på kartet og bygge omdømme.

NHO foreslår et mer strategisk og tettere samarbeid mellom utdanningsprogrammene Restaurant og matfag og Salg, service og reiseliv – særlig gjennom vg2 «Salg og reiseliv». Disse utdanningstilbudene kan sammen bidra til å forsterke fylkets innsats for å fremme vekst innen handels-, service, tjenesteytende næringer og reiselivet.

Vurdering av forslaget til tilbudsstruktur i Salg, service og reiseliv

- NHO foreslår en bedre dekning av etterspørsel etter lærlinger vest i Agder gjennom å gjøre tilbudet vg1 Salg, service og reiseliv søkbart ved Eilert Sundt vgs. Begrunnelse: Det er stor etterspørsel etter lærlinger i Lister-regionen og nærheten til læreplassene tilsier at skoletilbudet bør ligge ved kysten. NHO foreslår at fylkesadministrasjonen utreder muligheten for å samlokalisere utdanningsprogrammene vg1 «Restaurant og matfag» og «Salg, service og reiseliv» - vg2 «Salg og reiseliv». Utdanningsprogrammet Frisør,

blomster, interiør og eksponeringsdesign og Tangen vgs satsning på Studio E2 er en mulig modell for hvordan bygge opp et skoletilbud som er mer praktisk orientert for reiseliv og salgsfaget.

Andre utdanningsprogrammer

Vurdering av forslaget til tilbudsstruktur i Idrettsfag

- NHO foreslår en reduksjon fra 390 til 270 elevplasser på Vg1 «Idrettsfag» i den kommende fireårsperioden.

Begrunnelse: Det er særlig en forventning om reduksjon i utdanningstilbudet i Kristiansandsregionen og i Arendal. Her finnes det et altfor stort skoletilbud innenfor utdanningsprogrammet samtidig som arbeidslivet har ledige læreplasser uten søkere. For å tette kompetansegapet må skoletilbud som ikke etterspørres av arbeidslivet reduseres.

Vennlig hilsen

NHO Agder
Anne Klepsland Simonsen